

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

NEDERLÄNDERNA – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2020

I. SAMMANFATTNING

Nederländerna är en väl utvecklad parlamentarisk demokrati och rättsstat och skyddet av de mänskliga rättigheterna är gott. Levnadsstandarden är hög och civilsamhället verkar fritt och aktivt.

Konstitutionen förbjuder diskriminering på grund av ras, politisk åsikt, kön, religion eller andra skäl. Diskrimineringslagstiftningen har stärkts så att diskriminering på grund av kön även inkluderar könsidentitet och könsuttryck. Åtgärder har vidtagits för att motverka hets mot folkgrupp och få bort diskriminerande innehåll på internet.

Enligt lag har kvinnor samma rättigheter som män, men kvinnor har ofta lägre befattningar och löner och är arbetslösa i större utsträckning än män. Landet har den högsta andelen deltidsarbetande inom EU och framförallt kvinnor arbetar deltid. Kvinnor är även underrepresenterade i politiska sammanslutningar.

Prostitution och sexköp är lagligt för vad som avses vara samtyckande vuxna. Det är straffbart att köpa sexuella tjänster av personer som säljer sex ofrivilligt eller som är offer för människohandel.

Respekten för yttrande- och tryckfriheten är god. Frågan om balansen mellan yttrandefrihet och hets mot folkgrupp har prövats vid flera tillfällen under senare år, framför allt i återkommande domstolsprövningar av partiledaren för det högerpopulistiska

Frihetspartiet, Geert Wilders, som stått åtalad för diskriminering och hatbrott, men frikänts.

Arbetsmarknaden är väl reglerad med ett utvecklat skydd för arbetstagaren.

Utmaningar finns vad gäller antisemitism och diskriminering mot muslimer. 2019 noterades en kraftig ökning av anmälningar avseende antisemitism. Premiärminister Rutte bad 2020 vid Förintelsens minnesdag, å regeringens vägnar, för första gången om ursäkt för den nederländska regeringens handlingar under andra världskriget. Ett förbud mot ansiktstäckande plagg i flera offentliga delar av samhället gäller sedan augusti 2019.

Nederländerna är sedan länge ett progressivt land vad gäller hbtqi-personers lika rättigheter och var även det första landet att erkänna samkönade äktenskap.

Barnets rättigheter är mycket väl tillgodosedda i lagstiftningen. Barnombudsmannen har dock kritiserat regeringen för hanteringen av cirka 25 barn till utländska stridande med nederländskt medborgarskap i Syrien och Irak. Regeringen pekar på stora säkerhetsrisker för myndigheterna vid uppsökande av barnen för ett återförande till Nederländerna.

Antalet flyktingar som ansökt om asyl har minskat kraftigt sedan flyktingkrisen 2015. Debatten om asyl- och flyktingpolitiken är alltjämt livlig. Regeringen har sänkt landets flyktingkvot via UNHCR.

I samband med coronapandemin har flera restriktioner införts som påverkat mötes- som rörelsefriheten. En särskild pandemilag antogs 2020 som skapar legal grund för regeringen och parlamentet att införa begränsningar av de grundlagsskyddade rättigheterna under maximalt tre månader. Innan lagen antogs tillämpades undantag i lagstiftningen som ger regeringen särskilda befogenheter i krissituationer.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Nederländernas åtagande för mänskliga rättigheter, jämlikhet och icke-diskriminering anges i den första artikeln i konstitutionen. Denna förbjuder diskriminering på grund av ras, politisk åsikt, kön, religion eller andra skäl.

Landet har ett väl utvecklat och oberoende rättssystem. Mål kan prövas i tre instanser, där Högsta domstolen inte gör någon prövning i sak utan endast bedömer rättstillämpningen i de lägre instanserna. Rättegångar är offentliga och ska äga rum utan försening. Domare och andra ämbetsmän utnämns genom öppna tillsättningsprocesser. Landet hamnade 2020 på plats fem av 128 länder på *World Justice Projects Rule of Law* index

Offentlighetsprincipen är reglerad i grundlagen, och rätten att ta del av offentliga handlingar är lagstadgad sedan 1980 genom lagen *Wet Openbaarheid van Bestuur* (WOB). Inga uppgifter finns om att offentlighetsprincipen inte skulle respekteras.

Lagar finns som föreskriver rättsliga påföljder för all typ av korruption inom förvaltning och viktiga samhällsfunktioner. De efterföljs på ett effektivt sätt. Enligt *Freedom House* landrapport för Nederländerna (2019) är landet generellt fritt från politisk korruption. Landet rankades också som det åttonde minst korrupta landet i *Transparency Internationals* index över upplevd korruption 2020. Specialiserade utrednings- och åklagarteam har inrättats för att granska att de lagar om mutbrott för individer och företag som bedriver affärer utomlands efterlevs. De tillkom efter kritik från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) om att Nederländerna inte tillräckligt effektivt säkerställer att dessa lagar efterlevs. I förhållande till den nederländska ekonomins storlek har ett lågt antal ärenden avslutats. Exempel på vedergällning mot visseblåsare som rapporterar utländsk bestickning har förekommit.

Rättssäkerhet

Nederländernas väl utvecklade och oberoende rättssystem borgar för en god rättssäkerhet. Enligt EU-kommissionens *2020 Rule of Law Report* kännetecknas det nederländska rättssystemet av starkt rättsligt

oberoende, med särskilt fokus på att främja rättssäkerhetens kvalitet och effektivitet.

En nationell ombudsman finns med uppgift att granska regeringens och myndigheternas agerande i förhållande till enskilda. Ombudsmannen tog 2019 emot närmare 31 000 klagomål från enskilda. Sedan 2011 har Nederländerna även en nationell barnombudsman och sedan 2014 en särskild ombudsman för personer som tidigare tjänstgjort inom försvaret, och som hanterar klagomål från försvarsanställda.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Det finns inga uppgifter om att straffrihet förekommer. Benådning tillämpas inte i Nederländerna.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Nederländerna är en parlamentarisk demokrati och konstitutionell monarki. Parlamentet består av en indirekt vald första kammare med 75 ledamöter och en direkt vald andra kammare med 150 ledamöter. Eftersom det inte finns någon procentspärr till parlamentet är det förhållandevis lätt för små partier att komma in i den direktvalda andra kammaren.

Ledamöterna i den första kammaren utnämns av landets tolv provinser, via de provinsval som genomförs vart fjärde år. Det senaste valet hölls den 20 mars 2019. Den andra kammaren tillsätts genom allmänna val där de politiska partierna listar sina kandidater och därigenom möjliggör för personval. Nederländerna har en tradition av koalitionsregeringar eftersom valsystemet gör det svårt för ett parti att få egen majoritet, samtidigt som minoritetsregeringar är ovanliga.

Valdeltagandet vid valet 2017 uppgick till 82 procent. Nederländska medborgare har rösträtt från 18 års ålder. Folkbokförda EU-medborgare och övriga utländska medborgare som har varit bosatta i Nederländerna i minst fem år har rösträtt i motsvarande kommunalval men inte i parlamentsval.

Kvinnor är underrepresenterade i politiken, både på nationell, regional och lokal nivå. På provins- och regionnivå är andelen 33 procent kvinnor och på kommunnivå 32 procent. 29 procent av borgmästarna är kvinnor, vilket är den högsta andelen någonsin. I december 2020 var 54 av de 150 ledamöterna i parlamentets andra kammare kvinnor. I första kammaren är 26 av 75 ledamöter kvinnor.

Det civila samhällets utrymme

Det finns ett aktivt och omfattande civilsamhälle. Det agerar fritt och utan restriktioner från myndigheterna. Civilsamhället ses av regeringen som en avgörande del i ett demokratiskt och inkluderande samhälle. Civilsamhällets representanter bjuds regelbundet in till dialog med beslutsfattare.

Nederländerna stöder också aktivt civilsamhällesorganisationer genom sin utrikes- och utvecklingspolitik. Nationella och internationella organisationer för mänskliga rättigheter ges finansiellt stöd, bland annat för att verka för att minska ojämlikhet, bekämpa korruption och för att stärka mänskliga rättigheter. Särskild uppmärksamhet ägnas åt kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Lagstiftningen förbjuder tortyr, och det finns inga uppgifter om att detta skulle förekomma. Regeringen tillåter oberoende organisationer att inspektera förhållandena i fängelser.

Kriminalisering av folkmord, brott mot mänskligheten och krigsbrott är inkorporerade i lagstiftningen. Nederländska domstolar har även universell jurisdiktion över brotten folkmord, brott mot mänskligheten, krigsbrott och tortyr.

Prostitution har varit tillåtet sedan det tidigare bordellförbudet upphävdes år 2000. Den nuvarande lagstiftningen fokuserar på kontroll och övervakning av verksamheten. Det är lagligt för personer över 18 år att prostituera sig under vissa villkor och om verksamheten regleras genom arbetsrätten. Det är straffbart att köpa sexuella tjänster av

personer som säljer sex ofrivilligt eller som är offer för människohandel. I samarbete med lokala myndigheter och civilsamhällesorganisationer arbetar regeringen och polismyndigheten för att stödja offer för människohandel och ställa förövare inför rätta.

Svåra levnadsförhållanden och utnyttjande av migrantarbetare inom bland annat jordbruksnäringen är föremål för debatt. Ingripanden från lokala hälsovårdsmyndigheter förekommer. Undermåliga bostäder och arbetsförhållanden har särskilt uppmärksammats i samband med lokala coronautbrott.

Aktiv dödshjälp är under vissa förutsättningar tillåtet sedan 2002 då lagen om dödshjälp trädde i kraft.

Dödsstraff

Nederländerna avskaffade dödsstraff i fredstid 1870. Dödsstraff i krigstid avskaffades 1982.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Som ett led i landets terrorismbekämpning kan regeringen återkalla medborgarskapet för personer som dömts för brott mot kungarikets intressen eller säkerhet, till exempel krigsförbrytelser och terroristbrott. Detta gäller även personer under arton men över sexton år som anslutit sig till en organisation som anses utgöra ett hot mot den nationella säkerheten.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Grundlagen skyddar yttrande- och tryckfriheten som prioriteras såväl nationellt som i det multilaterala arbetet. Det är straffbart att uttrycka något som avsiktligt förolämpar en grupp av människor på grund av etnisk tillhörighet, religion eller tro, sexuell läggning, eller fysiska, psykologiska eller kognitiva funktionsnedsättningar.

Frågan om balansen mellan yttrandefrihet och hets mot folkgrupp har prövats i domstol vid flera tillfällen under senare år. Det har framför allt uppmärksammats i samband med återkommande domstolsprövningar av partiledaren för det högerpopulistiska Frihetspartiet, Geert Wilders, som

stätt åtalad för diskriminering och hatbrott. Efter att ha överklagat en tidigare fällande dom friades Wilders på alla punkter i högre instans 2020.

Medier är oberoende, aktiva och uttrycker en bredd av åsikter utan begränsningar. Enskilda individer kan kritisera regeringen utan repressalier. Nederländerna hamnar 2020 på femte plats i Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex.

Ökade hot och trakasserier online utgör ett växande problem, i synnerhet gentemot journalister och anställda inom mediesektorn. För att skydda dessa grupper samarbetar polisväsende, åklagarmyndigheter och journalistorganisationer i ökande uträkning, bland annat genom initiativet "Säker press" (*Pers Veilig*) som erbjuder stöd för journalister att hantera och rapportera hot.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Grundlagen skyddar mötes- och föreningsfriheten. Föreningslivet är mycket rikt och antalet partier är stort.

För att begränsa smittspridningen i samband med coronapandemin införde regeringen flera restriktioner som påverkat mötes- och rörelsefriheten. Då mötesfriheten är grundlagsskyddad tillämpades inledningsvis undantag som ger regeringen särskilda befogenheter i krissituationer. Detta gav regeringen möjligheter att under en kortare period begränsa antalet som kunde samlas på allmän plats. Parlamentet fattade efter flera månaders debatt och justeringar beslut om en särskild pandemilag, som ger en rättslig grund för regeringen att införa temporära begränsningar av de grundlagsskyddade rättigheterna under maximalt tre månader.

Religions- och övertygelsefrihet

Religions- och övertygelsefriheten skyddas av konstitutionen. Samhället präglas historiskt av en långtgående religionsfrihet och ett stort antal trosinriktningar. Även om religionsfriheten generellt respekteras, rapporteras det återkommande om fall av diskriminering på grund av religion. Antimuslimska och antisemitiska uttalanden från vissa

partiledare och parlamentariker väcker uppmärksamhet och debatt i samhället.

Det nationella expertcentret mot diskriminering (LECD) samordnar åtal gällande diskriminering eller hatbrott, inklusive anstiftan till religiöst hat. LECD noterar under 2019 en kraftig ökning av anmälningar avseende antisemitism, i synnerhet relaterade till idrottsevenemang och fotbollsmatcher. Hundratals fall av incidenter och upplevd diskriminering av såväl antisemitisk som antimuslimsk art rapporteras årligen till polis och andra myndigheter. De flesta anmälningarna handlar om verbala förolämpningar, trakasserier eller vandalism av egendom eller religiösa byggnader.

Premiärminister Mark Rutte bad i ett tal vid minnesdagen av Förintelsen i januari 2020 om ursäkt, å regeringens vägnar, för den nederländska regeringens handlingar under andra världskriget. Det var första gången en ursäkt framfördes för landets förföljelser av den judiska befolkningen under krigsåren.

Ett förbud mot ansiktstäckande plagg i vissa delar av samhället, såsom i skolor, kollektivtrafik, sjukhus, och offentliga byggnader gäller sedan augusti 2019. Förbudet inkluderar burka, nikab, balaclavas och ansiktstäckande hjälmar.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Fackliga rättigheter och relaterade frågor

Nederländerna har ratificerat ILO:s åtta kärnkonventioner. Enligt *International Trade Union Confederation (ITUC) Global Rights Index 2020* fanns en tendens till ökat antal lokala företagsavtal på bekostnad av sektoriella avtal i syfte att minska arbetskraftskostnader. ITUC listar flera internationellt verksamma nederländska företag som tenderar att alltmer kringgå kollektiva förhandlingar med fackföreningar.

Strejkrätten är inte reglerad i nationell nederländsk lag, då den anses vara garanterad genom den Europeiska sociala stadgan. Enligt statistikmyndigheten (CBS) organiserades 26 strejker under 2019. Nio av tio strejker gällde vård- och utbildningssektorn. En omfattande nationell

strejk mot pensionsreformen genomfördes under 2019. Minimilönen för vuxna över 22 år var 1 680 euro per månad (2020). Den lagstadgade arbetsveckan är 40 timmar.

Andelen fackliga medlemmar fortsätter att minska och under 2019 registrerades 101 000 färre medlemmar än 2017, en minskning med sex procent. Minskningen är störst bland ungdomar upp till 25 års ålder.

Arbetsmarknaden är väl reglerad med ett utvecklat skydd för arbetstagaren. Nederländsk lag förbjuder diskriminering på arbetsmarknaden på grund av bland annat etnisk tillhörighet, religion, kön, sexuell läggning och funktionsnedsättning. Trots detta förekommer diskriminering på arbetsmarknaden. Kvinnor och personer med icke-västerländsk bakgrund samt hbtqi-personer upplever frekvent diskriminering vid exempelvis anställning och lönesättning. 2020 presenterade regeringen sin andra lägesrapport och en åtgärdsplan för att minska diskriminering på arbetsmarknaden. Den innehåller striktare tillsyn, utvecklandet av mer forskning och verktyg samt insatser för ökad kunskap och medvetenhet. Det finns även en så kallad "Mångfaldsstadga" där arbetsgivarorganisationer och fackförbund förpliktigar sig att främja mångfald och öppenhet inom sina respektive organisationer.

2020 framkom i en rapport från det nederländska institutet för mänskliga rättigheter att fyra av tio kvinnor som var gravida eller just hade fått barn missgynnades på arbetsmarknaden.

Av de kvinnor som förvärvsarbetar arbetar 75 procent deltid. Barnomsorg är förhållandevis dyrt, vilket ökar behovet av privata lösningar, där kvinnor ofta bär huvudansvaret. Nederländerna har flest deltidsarbetande inom EU och bland unga kvinnor är det genomsnittliga antalet arbetade timmar lägst.

Lönegapet mellan kvinnor och män minskar kontinuerligt för varje år och bruttotimlönen var 14 procent lägre för kvinnor än män 2019. Den stora skillnaden i genomsnittlig årsinkomst, som är 38 procent lägre för kvinnor än för män, förklaras delvis av att kvinnor arbetar färre timmar än män. Män arbetar i genomsnitt 33 timmar och kvinnor 25 per vecka.

I november 2020 var 4,0 procent av den arbetsföra befolkningen (4,2 procent av kvinnorna och 3,8 procent av männen) arbetslös enligt den nationella statistikbyrån CBS. Den statliga pensionsåldern är 66 år och fyra månader och kommer gradvis att höjas till 67 år 2024.

Regeringen uppmuntrar att nederländska företag förstärker sin verksamhet för utökat samhällsansvar. Varje år granskas 500 företagsrapporter ur ett samhällsansvarsperspektiv (*Corporate Social Responsibility, CSR*) och det företag som hamnar högst på *Transparency Benchmark* får ett pris av regeringen.

Regeringen har implementerat ett övergripande program med målsättningen att den nederländska ekonomin ska vara helt cirkulär år 2050.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Alla har enligt grundlagen rätt till lika vård. Hälso- och sjukvårdssystemet håller generellt sett en mycket hög standard och tillgängligheten till vården är högre än genomsnittet inom EU. 2015 genomfördes en omfattande reform av hälso- och sjukvårdssystemet då ansvaret för stora delar av vården decentraliserades till kommunnivå. Stora delar av vården utförs idag av privata utförare och alla vuxna medborgare är skyldiga att teckna en sjukvårdsförsäkring. Reformen har framförallt resulterat i en effektivisering av vården med följderna att vårdköerna kortats väsentligt.

Enligt CBS var medellivslängden 83,6 år för kvinnor och 80,5 år för män 2019. Den högre dödligheten på grund av covid-19 väntas kunna påverka utvecklingen av livslängden något.

Barnadödligheten för barn under fem år låg 2019 på tre per 1000 födda.

Abortlagstiftningen tillåter fri abort till vecka 13 och med beaktande av särskilda skäl till och med vecka 24. Abortfrekvensen är låg, cirka 8,8 per 1 000 kvinnor i reproduktiv ålder väljer att avsluta sin graviditet. En minskning av oönskade graviditeter har uppnåtts genom framgångsrika strategier för att förebygga tonårsgraviditet, såsom sex- och samlevnadsundervisning, öppna diskussioner om sexualitet i det offentliga rummet och lyckade utbildningskampanjer. Det finns också en utbredd acceptans för sterilisering.

Rätten till utbildning

Den grundläggande utbildningen är obligatorisk för alla barn mellan 5 och 16 år. Utbildningsnivån är hög jämfört med övriga OECD-länder och 33 procent av holländarna i åldern 25–64 år hade 2019 en högskoleexamen.

Läs- och skrivkunnigheten ligger på 99 procent, men bristande läs- och skrivkunskaper hos ungdomar har uppmärksammats de senaste åren. Majoriteten av nederländska skolor drivs som stiftelser med hel eller delvis statlig finansiering. Dessa kan ha en religiös eller specifik pedagogisk inriktning eller en allmän inriktning. Skolgången är avgiftsfri även om frivilliga donationer uppmuntras, exempelvis till skolresor. Det finns ett fåtal privatdrivna skolor.

Undervisning i jämlikhet och tolerans utgör obligatoriska inslag i skolsystemet.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Levnadsstandarden är en av de högsta i världen. Drygt en miljon människor, cirka sex procent av befolkningen, bodde dock i ett hushåll under låginkomströskeln 2019. Av dem hade nära 400 000, cirka 2,5 procent, levt så i minst fyra år i rad. De grupper som löper störst risk att hamna i relativ fattigdom är människor beroende av försörjningsstöd, migranter med icke-västerländsk bakgrund samt äldre.

Hemlöshet är ett växande problem, framförallt i storstäderna. 2018 hade antalet hemlösa fördubblats på tio år till 40 000 personer och antalet unga hemlösa mellan 18 och 30 år hade tredubblats. Hemlösa med utländsk icke-västerländsk bakgrund ökade samma tioårsperiod med 57 procent. Liksom tidigare år var majoriteten (84 procent) av de hemlösa män.

Regeringen har tillsammans med kommuner, bostadsföretag och hyresgästorganisationer upprättat en handlingsplan, med målsättningen att uppbringa 10 000 nya boenden med reducerade hyreskostnader riktade till hemlösa fram till 2022. Regeringen har utlovat 200 miljoner euro i stöd för tillsyn av hemlösa genom vårdinsatser och skyddade boenden.

Nederländerna har ett socialförsäkringssystem som delvis finansieras genom premier till socialförsäkringarna som dras direkt från

arbetstagarnas lön tillsammans med inkomstskatten. Utöver det betalar alla försäkrade över 18 år en försäkringspremie. Den resterande delen finansieras av staten. Utöver försörjningsstöd, arbetslöshetsersättning, arbetsskadeersättning, sjukpension med mera, finns bland annat barnbidrag, hyresbidrag och en statlig pension.

Nederländerna rankades 2019 på åttonde plats på UNDP:s index för mänsklig utveckling.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Könsdiskriminering är olaglig enligt landets lagstiftning och kvinnans rättsliga ställning likställd mannens. Nederländerna placerade sig på fjärde bästa plats i FN:s *Gender Inequality Index* 2019.

Att tvinga någon till giftermål mot dennes vilja är förbjudet enligt lagen om förebyggande av tvångsäktenskap och kan ge upp till två års fängelse. Lagen trädde ikraft 2015 och har möjliggjort för Åklagarmyndigheten att förhindra tvångsäktenskap. Också barnäktenskap är förbjudet sedan 2015.

Även könsstympning och hedersvåld är förbjudna enligt lag. Trots det förekommer hedersvåld och 2020 registrerades 20 fall av hedersmord i landet.

Regeringen initierade en kampanj under 2020 för att motverka våld i nära relationer och främja anmälan av övergrepp i samband med ökad hemisolering på grund av coronapandemin. Enligt CBS hade cirka 8 procent av alla kvinnor över 16 år fallit offer för våld i nära relationer under 2020, och totalt hade 1,6 miljoner personer utsatts för någon form av sexuellt våld inom eller utanför hemmet.

Större företag har cirka 30 procent kvinnliga styrelseledamöter, vilket är nära det av regeringen uppsatta målet för större om 33 procent företag till år 2021. Nederländernas socioekonomiska råd har rekommenderat att ett kvoteringsystem införs till samtliga börsnoterade företag med krav om minst 30 procent kvinnor i styrelser.

Barnets rättigheter

Respekten för barnets rättigheter är mycket god och dessa rättigheter är väl skyddade i den nederländska lagstiftningen. Om misstanke finns att någon av barnets rättigheter kränks, har myndigheterna en skyldighet att ingripa. Barnets intresse ska då alltid ha företräde. I Unicef:s index över barns välmående i världens rikaste länder rankades Nederländerna högst. 93 procent av barnen ansåg sig vara nöjda med sina liv.

Våld mot barn förekommer dock även i Nederländerna. Det beräknas att uppemot 119 000 barn utsätts för övergrepp årligen, enligt Ministeriet för folkhälsa. Kommunerna har ansvar för det samordnade arbetet mot barnmisshandel liksom för vård av ungdomar. Regeringen har sedan snart tio år tillbaka implementerat en nationell handlingsplan (*Children Safe*) för förebyggande, upptäckande och preventiva åtgärder mot våld mot barn.

Straffbarhetsåldern är 12 år. Dock delar föräldrarna ansvaret för skada som barnet orsakar fram tills att barnet fyller 16 år.

År 2011 inrättades en nationell barnombudsman, i enlighet med barnkonventionen. Sedan 2000 har Nederländerna en nationell rapportör för människohandel vars uppdrag breddats till att innefatta motverkande av barnpornografi (2011) och sexuellt utnyttjande av barn (2012).

Barnombudsmannen har anklagat regeringen för bristande engagemang för barn till utländska stridande med nederländskt medborgarskap som befinner sig i konflikthärddar i Syrien och Irak, och menar att det strider mot barnkonventionen att inte hjälpa de utsatta barnen. Enligt *National Coordinator for Counter-terrorism* befinner sig cirka 25 barn med nederländskt medborgarskap i dessa områden. Regeringen har framhållit att det är förknippat med för stora säkerhetsrisker att uppsöka barnen och föra tillbaka dem till Nederländerna. Istället hänvisar regeringen familjer att söka hjälp på nederländska ambassader i de berörda länderna. Enligt Barnombudsmannen är detta i praktiken mycket svårt.

Handeln med barn har ökat de senaste åren trots åtgärder från rättsväsendet. Nederländernas nationella rapportör om människohandel och sexuellt våld mot barn har uppskattat att drygt 1 000 minderåriga

flickor utsätts för människohandel kopplat till sexköpsindustrin varje år (2019). Vidare konstateras att endast ett fåtal fall rapporteras och att mörkertalet förmodligen är mycket stort.

Rekrytering på frivillig basis till militärtjänstgöring är tillåten från 17 års ålder. Givet att Nederländerna ratificerat FN:s konvention om barn i väpnad konflikt där en minimiålder på 18 år gäller för militär rekrytering har Nederländernas tolkning av protokollet kritiserats då minderåriga tillåts att använda skarp ammunition under träning.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Diskriminering på rasistiska och etniska grunder är förbjudet enligt lag. Statistik över förekomsten av diskriminering saknas, men enligt det nationella institutet för mänskliga rättigheter förekommer diskriminering av flera religiösa och etniska minoriteter i olika sammanhang, bland annat på arbetsmarknaden.

Europarådets kommission mot rasism och intolerans (ECRI) har rekommenderat Nederländerna att införa uppförandekoder som förbjuder hets mot folkgrupp och att ta ytterligare steg för att få bort diskriminerande innehåll från internet. Polismyndigheten har intensifierat arbetet med att motverka hets mot folkgrupp och rasprofilering.

Nederländerna har erkänt friserna som en nationell minoritet och frisiskan är officiellt erkänt språk i Friesland.

Diskriminerande uttalanden på internet kan rapporteras till civilsamhällesorganisationen, *MiND Nederland*, som registrerar och utvärderar förekomsten av diskriminering på nederländska internetsidor.

Det är inte ovanligt med hätska inrikespolitiska debatter i parlamentet eller i medierna, med främlingsfientliga uttalanden från högerpopulistiska politiska partier såsom Frihetspartiet (PVV) och Forum för Demokrati (FvD). Diskussioner om diskriminering på grund av hudfärg förekommer också årligen i samband med den nederländska jultraditionen Sinterklaas och Zwarte Piet. Bland andra *Black Lives Matter*-rörelsen i Nederländerna anser att traditionen bidrar till fördomar och rasism.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck är förbjuden. Lagstiftning gällande skattesystem, pensioner, arv och sjukvård har anpassats för att inte vara diskriminerande mot hbtqi-personer.

Nederländerna har länge varit ett progressivt land vad gäller hbtqi-personers lika rättigheter. Landet var det första i världen att tillåta samkönade äktenskap 2001. Redan 1998 legaliserades registrerat partnerskap. Adoption för samkönade par är tillåtet och lesbiska par har rätt till IVF-behandling.

Även om toleransen generellt sett är stor för hbtqi-personer i samhället förekommer olika typer av trakasserier och hatbrott, främst i form av verbala trakasserier, hot och fysiskt våld.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Nederländerna har ett etablerat system för mottagande och skydd av flyktingar. Asylsökande informeras om sina rättigheter och har rätt till kostnadsfri juridisk rådgivning genom hela asylprocessen. Regeringen samarbetar med FN:s flyktingkommissariat UNHCR och andra humanitära organisationer för att kunna erbjuda skydd och stöd till flyktingar och asylsökande, inklusive juridisk assistans. För att ansöka om permanent uppehållstillstånd ställs krav på genomförande av ett integrationsprogram med praktiska och teoretiska prov. Migranter som inte lyckas genomföra integrationsprogrammet inom tre år kan fråntas sitt tillfälliga uppehållstillstånd eller tvingas betala böter.

Sedan 2016 har myndigheterna infört en strikt tillämpning av bevisregler för anhöriginvandring. Detta har medfört utmaningar för asylsökande som har svårt att få tillgång till nödvändiga dokument, vilket försvårats ytterligare under coronapandemin. Det nederländska flyktingrådet hävdar att tillämpningen av reglerna inte överensstämmer med EU:s direktiv om familjeåterförening, där det anges att en ansökan om familjeåterförening inte kan avslås enbart på grund av otillräcklig dokumentation.

Flyktingars rättigheter respekteras i stor utsträckning. Det nederländska rådet för flyktingar, *Vluchtelingenwerk*, är en icke-statlig organisation som verkar för flyktingars rättigheter.

Efter att Nederländerna under den internationella flyktingkrisen 2015 tog emot nästan 45 000 asylsökande, har antalet asylsökande sjunkit till drygt 19 000 under 2020. Majoriteten av de asylsökande kom från Syrien, Algeriet, Turkiet, Marocko och Nigeria.

I den karibiska delen av det nederländska kungadömet har antalet venezuelaner som söker humanitärt stöd varit betydande sedan 2015. Cirka 16 000 personer, mest irreguljära migranter, beräknades vara på Curaçao i slutet av 2018 och ett liknande antal på Aruba. Återkommande kritik från bland annat *Human Rights Watch* har riktats mot öarnas regeringar för att inte respektera asylrätten.

Minderåriga flyktingars utsatthet har särskilt uppmärksammats av Barnombudsmannen. På grund av en växande inhemsk opinion och krav från två av regeringspartierna tog regeringen i januari 2019 ett beslut om cirka 700 migrantbarns möjlighet att stanna i Nederländerna, då de vistats över fem år i landet. En kompromiss nåddes mellan de fyra koalitionspartierna som gav barnen rätt att stanna mot att möjligheterna för denna typ av ”barnamnesti” avskaffades och att Nederländernas årliga flyktingkvot från UNCHR sänktes från 750 till 500.

I september 2020 enades regeringspartierna om att ta emot hundra migranter från Lesbos/Moria-lägret i Grekland varav 50 ensamkommande minderåriga. De kommer att avräknas från den nederländska UNHCR-kvoten om 500 kvotflyktingar per år. I överenskommelsen ingick även beslut om strängare straff för flyktingsmugglare, snabbare utvisning av flyktingar med uppehållstillstånd som begår brott i landet och kortade asylprocesser.

Den nuvarande regeringen förespråkar en ”strikt men rättvis” migrationspolitik med fokus på eget ansvar för integration. Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter har kritiserat Nederländerna för att flyktingpolitiken förs i en alltmer restriktiv riktning.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Respekten för personer med funktionsnedsättning är god. Lagstiftningen förbjuder diskriminering av personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning i bland annat arbetslivet, utbildning och vård. En lag om lämplig utbildning (*Passend Onderwijs*) förpliktigar varje skola att erbjuda en skolmiljö som tillgodoser alla elevers olika behov.

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter riktade viss kritik mot Nederländerna 2019 för att det blivit svårare för personer med funktionsnedsättning att fullt ut delta aktivt i samhället på grund av minskade möjligheter till fullgott arbete, rättmätig inkomst och fullgod utbildning. Kritik framfördes även mot att barn med funktionsnedsättningar segregeras i skolsystemet. Enligt kommittén har antalet barn som utesluts från skolsystemet på grund av deras funktionshinder ökat från 3 317 barn år 2011 till 5 576 barn år 2018.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Nederländerna

Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs även i Nederländerna. Vidare har ambassaden arbetat med att sprida kunskap om Sveriges feministiska utrikespolitik, utveckla kvinnors företagande och öka mångfalden och jämställdheten på arbetsmarknaden.

Ett stort antal FN-organ finns representerade i landet: Internationella domstolen (ICJ), *International Residual Mechanism for Criminal Tribunals* (IRMCT), FN:s högkommissionär för flyktingar (UNHCR), FN:s interregionala brotts- och rättviseforskningsinstitut, Centrum för artificiell intelligens och robotik (UNICRI), FN:s kontor för samordning av humanitära frågor, Centrum för humanitära data (UNOCHA) och FN:s universitet *Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology* (UNU-MERIT).

Den senaste granskningen av Nederländerna inom ramen för FN:s *Universal Periodic Review* (UPR) ägde rum 2016/2017. Sverige gav två rekommendationer om (1) framtagande av en nationell handlingsplan för

att motverka diskriminering och hatbrott, inklusive framgångsindikatorer samt (2) införande av ytterligare åtgärder för att minska praxisen att fängsla individer som enbart haft som mål att immigrera till landet och överväga att använda alternativ när det är möjligt. I bägge fallen accepterades rekommendationerna.

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1978. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 1978 respektive år 1991.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1978. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt undertecknades år 2009 men har inte ratificerats.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1971.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1991. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2002.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1988. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2010.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1995. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter ratificerades år 2009. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi

ratificerades år 2005. Det tillhörande protokollet om barns talerätt har inte ratificerats.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2016. Det tillhörande protokollet har inte ratificerats.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* ratificerades år 2011.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* ratificerades år 1956. Det tillhörande protokollet ratificerades år 1968.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 2001.

Regionala instrument

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, *The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR)* ratificerades år 1954.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, *Framework Convention for the protection of National Minorities*, ratificerades år 2005.

Europeiska stadgan om landsdel- eller minoritetsspråk, *European Charter for Regional or Minority Languages*, ratificerades år 1996.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen), *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, ratificerades år 2015.